

Forfatter: Hertz, Henrik

Titel: Hertz, Henrik: "Digte fra forskellige Perioder, 1.-4. Deel.", i Hertz, Henrik: *Digte fra forskellige Perioder, 1.-4. Deel.*, udg. af Tredie Deel. , 1851-62., s. 239. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hertz11_lev-shoot-idm140481645282688/facsimile.pdf (tilgået 14. juni 2021)

Anvendt udgave: Digte fra forskellige Perioder, 1.-4. Deel.

Naar en Bog, der ved sin første Fremkomst har gjort saa stor Sensation som Gjengangerbrevene, udgives paant, efter saa lang Tids Forløb, under saa forandrede Literatur-Forhold, for ikke at tale om de politiske, da kan der hos Forf. opstaae Tvivl, om den ikke deels vil synes fremmed og uforstaaelig for den nye Tid, deels noget for skarp og hensynløs i sin Polemik. Hvad det sidste angaaer, da vil jeg troste mig med J. P. Mynsters Ord om Brevens Forfatter: „Hvor hurtigt og levende han endog har bevæget sig gjennem hele Kamppladsen, hvor pludseligt han endog har vendt sine Angreb til de forskjelligste Sider, have hans Bøvgænger aldrig saaret Skjønheds-Følelsen, han har i den meest levende Strid ikke overtraadt Kamplovene, dersom disse forklares nogenlunde liberalt.“*) — Disse Ord, vil jeg haabe, skulle endnu befindes gyldige.

Med Hensyn til Brevens Forstaaelighed for Nutidens Læsere, da er det en heldig Omstændighed, at vor Literatur i den nyere Tid er bleven beriget med

*) Maaanedsskrift f. Literatur, 5te Bind pag. 197—198

flere Bidrag, der tjene til at belyse den Periode, Gjengangerbrevene hørte til og paa en Maade sluttede. Af disse skal jeg her indskrænke mig til at nævne Baggesens Biographie ved dennes Søn A. Baggesen, fjerde Bind's 2den Deel, der giver en udførlig Skildring af Feiden angaaende Dehleschlägers Digterværker; og den nylig fuldbendte Udgave af J. L. Heibergs prosaiske Skrifter, i hvilke den flyvende Post's senere Polemik angaaende samme Gjenstand er optagen. Men da Et og Andet, især enkelte Anstioner, saaledes til Datidens historiske Begivenheder, maastee kunne ligge mindre paa rede Haand for den nuværende Generation, skal jeg i det følgende meddele de Oplysninger, der endnu kunne behøves.

Gjengangerbrevene sluttede sig saavel til den ældre, berømte Feide mellem Baggesen og Dehleschlägers Venner og Beundrere som til dennes Fortsættelse en halv Sneses Aar senere i Heibergs flyvende Post og nogle andre Blade. Den første begyndte 1814 med nogle skarpt kritiserende Anmeldelser af et Par af Dehleschlägers Skuespil, som Baggesen lod indrykke i Post's Danora. Disse Anmeldelser bleve efterfulgte af en Mængde polemiske Artikler, hvis Domme og Meninger ikke indskrænkede sig til enkelte Arbejder, men udstrakte sig over Dehleschlägers Poesie i Almindelighed. Den Modstand, Baggesen mødte, gav Anledning til en Feide, der varede

til ind i 1819 og blev paa begge Sider ført med stor Videnskabelighed. For Diebliffet kunde den ikke føre til noget Resultat, men den var ligesuldt faare mærkelig og af ikke ringe Indflydelse paa vor poetiske Literatur. Allerede den store Interesse, en Mængde reent æsthetiske Spørgsmaals Omtale og Diskussion vakte hos næsten hele det læsende Publikum og i saa lang Tid, kunde ikke Andet end være gunstig for vore Literatur-Forhold.

Baggesen døde i Udlandet 1826 paa Reisen hjemad. Dengang var den gamle Feide endnu i frisk Erindring, men der var foregaaet en betydelig Forandring i Stemningen. Folk vare nu ikke slet saa irritable og utilgængelige, naar Talen var om en kritisk Burdering af et af Dehenschlägers Værker. Meningerne havde nu, da Videnskaber og Partier ikke længere førte Ordet, faaet Tid til at klares og ordnes og, under Særnet af Modstand, i mange Punkter af sig selv givet efter. Dette blev snart kjendeligt, da den ovenberørte Feide et Par Aar efter Baggesens Død fandt ikke saa meget en Fortsættelse som en videre Udvikling og en videnskabelig Begrundelse, idet tillige flere Hovedpunkter viste indenfor deres rette Grændser. Denne nye literaire Strid blev foranlediget af en Critik over „Børingerne i Millagard“, der i Slutningen af 1827 stod i „Den flyvende Post“, hvilket Blad Heiberg samme Aar havde begyndt at udgive. Den blev ført i det følgende Aar

og til ind i 1830, deels i det nævnte Blad, deels i Kjøbenhavnsposten og i nogle mindre, særskilte Skrifter. Den afskifte sig i flere Henseender fra den ældre Feide. Dehlenschläger holdt sig ikke taus, men tog toertimod til Gjenmæle i to Smaa skrifter. Striden gav et rigere Udbytte, saavel ved at foranledige Digteren selv til at udtale sig som ved at give Heiberg Leilighed til at fremjætte en lille *Œsthetik in nuce*, hvorved de vigtigste Strids-Spørgsmaal erholdt fastere Holdpunkter; og — dette kræver Villighed at indrømme — den blev, uagtet dens uundgaaelige polemiske Character, fra Sidstnævntes Side ført, uden at han et Dieblit tabte Dehlenschlägers store Betydning for vor poetiske Literatur af Sine. Men efterhaanden som flere tog Deel i denne literaire Debat, der hidtil var bleven fulgt med levende Interesse af hele den danske Læseverden, antog den en mere lidenskabelig Tone. Efter Kjøbenhavnspostens Skik, at lade Ukalbede i Flæng med de mere Berettigede komme til Orde, udartede den omsider saaa temmelig til Skandale.*)

Det var naaskee denne sidste Omstændighed, der

*) Actstykkerne til denne Strid, hvori Professorerne ved Sorø Academie, Hauch, P. Hjort og Wilster og endee anonyme Forfattere toge Deel, findes i Kjøbenhavnsposten fra de nævnte Aar og i den nye Udg. af Heibergs saml. Skrifter.

allerførst bragte mig til at gribe Pennen, da jeg med „Gjengangsbrevene“ tog Deel i disse polemiske Brevvæglser. Den flyvende Post havde erhvervet sig mange Venner, og for de fleste var det gaaet op, at der laae betydende Princip=Spørgsmaal til Grund saavel for denne som for den ældre Strid. Men dette Blad havde ogsaa under Debatten om Dehlenschlägers Poesie adskillige Forfattere inod sig, der med ikke ringe Uholdenhed forstaaede Modstanden. De nævnte Breve, der antoges skrevne fra Paradis af Knud Sjællandsfar, et Navn, Baggesen jevnlig tillagde sig selv,*) søgte nu, saavidt muligt, at staae paa neutral Grund. Dehlenschläger var holdt ganske udenfor Angrebet. Deres Hovedsiened var at føre den ældre Feide tilbage til det i samme raadende Princip, Enheden af et Digterværks Idee og Form. At Baggesen virkelig har havt dette for Øie, skjøndt han ingensteds udtrykkelig har udtalt det, er tydeligt nok af hans Critiker over Dehlenschlägers dramatiske Arbejder. Det traadte hos ham oftest frem under Form af det Forudsatte:

*) Det er nok muligt, at Baggesen allerede ruder sit Ophold i Krefst, mens han og hans unge Venner hyppig færdedes paa Esen, har givet sig dette Tilnaen. Fra Tryk jor kommer det, saavidt jeg veed, først i de Sømandsange, han udgav 1803.

Natura feret laudabile carmen an arte, eller Spørgsmaalet blev for ham, om et Digt kunde blive udmærket og fuldendt i sin Art ved Inspiration og Genie alene, eller om Kunsten nødvendigviis maatte komme til. Gjengangerbrevene optog da, hvad de fra det valgte Baggesenske Standpunkt vare berettigede til, saavel den ældre som den nye Feide, med et forsonende Element for hiin og med en Bestræbelse for at bringe saavel hiin som denne til Afslutning. Dette lyffedes dem virkelig over al Forventning, i det Mindste for saa vidt, at Partierne nu syntes for lang Tid bragte til Ro.

Ovenstaaende, der for en Deel er et Udbrag af en i „Ugentlige Blade“ meddeelt Oversigt over Poesien i Danmark efter 1814, kan staae her som Indledning til de efterfølgende Oplysninger. Endnu har jeg kun dette at tilføie: Gjengangerbrevene forsøge deres Formaal gjeimten en objectiv Fremstilling af Polemiferen Baggesen, med saa mange af dennes characteristiske Stændommeligheder som Diemedet udkrævede. Under den Satyre, han retter mod Andre, er han selv ikke ganske skaanet. Baggesen havde saa ofte polemiseret med sig selv, at denne Fremgangsmaade, uden at forsynde sig mod hans Minde, maatte være tilladt; den var en Deel af hann selv.